

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
Кафедра образотворчого
та декоративно-прикладного мистецтва

Коршунов Олексій Дмитрович

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи на тему:

Живописний твір «ПОЛЮВАННЯ»

за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»

за освітньою програмою «Образотворче мистецтво»
першого (бакалаврського) рівня освіти

Особистий підпис – _____ Коршунов Олексій Дмитрович

Науковий керівник – _____ викладач Мікеладзе Наталія Гелаївна

Зав. кафедри – _____ к.п.н, доцент кафедри ДІГТЯР Наталія Миколаївна

Полтава – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ШЛЯХ САМУРАЯ ТА ЙОГО ЕСТЕТИКА	5
1.1. Історія «шляху воїна»	5
1.2. Філософія бусідо	7
1.3. Образ самурая в мистецтві. Мистецтво епохи Едо	10
РОЗДІЛ 2. ОБРАЗ САМУРАЯ В РОБОТІ «ПОЛЮВАННЯ»	15
2.1. Обґрунтування ідеї твору та опис	15
2.2. Техніка виконання та матеріали	17
2.3. Етапи виконання роботи	17
ВИСНОВКИ	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	21
ДОДАТКИ	23

ВСТУП

Філософське світобачення Сходу не дарма вважається одним із найповніших та найглибших. Воно збагачує світову культуру завдяки своєму глибокому корінню, яке сягає у найдавніші часи. Деякі з явищ, які були проявлені в Східній, зокрема японській культурі, унікальні та не мають аналогів у світі.

Таким явищем став соціальний прошарок самураїв, який виник у Японії в XII сторіччі. Важко назвати цих людей просто воїнами – самураї піднесли поняття військового на зовсім новий рівень. Вони ставили морально-етичні принципи вище за власне життя, перетворивши своє служіння господарю на творчий та духовний пошук.

Ці правила були сформульовані в кодексі *бусідо*, який утворився внаслідок синтезу різноманітних релігійних течій, філософських концепцій та світоглядів культурних прошарків. Його суть полягала у викоріненні агресії та знаходженні гармонії навіть під час найзапеклішої битви.

Актуальність теми. У складний історичний період, в рамках якого ми зараз існуємо, важливо переосмислити засади, на яких базується його світогляд. Зокрема, зробити це шляхом творчого синтезу філософських поглядів, на які людство спиралося в усі часи

Особливо актуально це в період війни. Адже інколи здається, що жорстокості та агресії не уникнути. Але якщо звернутися до історії, можна побачити, що внутрішню гармонію можливо віднайти навіть за найважчих зовнішніх обставин.

Кодекс *бусідо* відповідає на багато філософських питань, які є нагальними зараз. Тому як ніколи важливо творчо переосмислити історичний період епохи самураїв.

Благородні чесноти, притаманні усьому людству, не залежать від раси, народності чи часу, в якому живе народ. Це універсальні ключі, до яких людина постійно може звертатись та застосовувати їх у житті.

До цієї теми свого часу зверталися відомі японські художники Утакгава Кунісада, Утагава Йошиіку, Кійочика Кобаяші та інші митці. Але у мистецтві Заходу ця тема майже не розкрита.

Мета роботи: дослідити та осмислити філософію японських самураїв як вираження естетичних та морально-етичних цінностей особистості живописними методами виразності.

Завдання роботи:

- висвітлити історію «шляху воїна»;
- описати філософія бусідо;
- визначити образ самурая в мистецтві;
- дослідити мистецтво епохи Едо;
- обґрунтувати ідеї твору «Полювання»;
- описати техніку виконання та матеріали що використовувалися при виконанні роботи;
- висвітлити всі етапи виконання роботи «Полювання».

Об'єкт дослідження – явище самураїв та їхній кодекс бусідо як культурний синтез.

Предмет дослідження – осмислення явища самураїв шляхом живопису.

Структура роботи. Дипломна складається зі вступу, двох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Загальний обсяг роботи – 26 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ШЛЯХ САМУРАЯ ТА ЙОГО ЕСТЕТИКА

*«Щодня ставай більш майстерним, ніж ти був за день до цього,
а наступного дня – більш майстерним, ніж сьогодні.*

*Усе життя день у день
відшліфовувати свою майстерність – це і є Шлях.*

Удосконаленню немає кінця».

Кодекс Бусідо

Шлях самурая – це розвиток та вдосконалення двох аспектів: Бун і Бу, Культури та Войовничості. Самурай повинен був досягти балансу між цими ідеалами, ставши вправним і дисциплінованим воїном, при цьому обізнаним у різних мистецтвах, каліграфії, поезії. Ті самураї, які досягли в цьому досконалості, славилися вмінням складати вишукані вірші у розпалі бою, і таким чином виявляли відсутність внутрішньої агресії, засвідчували здатність володіти собою та поважати ворога.

У цьому розділі буде йти мова про історію Шляху воїна, та як поєдналося в такому, здавалося б грубому та войовничому занятті, різноманітні види мистецтва.

1.1 Історія «Шляху воїна»

«Літня трава

Сліди сну воїнів

Минулого»

Вірш невідомого самурая

Самураї як суспільний прошарок з'явилися після того, як у 645 році 36-й імператор Японії Котоку (645-650) був зведений на престол у результаті перемоги у боротьбі за владу, яку необхідно було захищати. Слово «самурай» у японському словнику давньої мови перекладається так: «служити великій людині», «захищати

господаря». Самурай був воїном та охоронцем господаря, а також його слугою у повсякденному житті.

Шлях бусі бере свій початок за часів, коли воїни були стрільцями та вершниками, що потребувало постійного тренування, дисципліни та завзяття, і привело до створення терміну *кюба но мічі* – «шлях коня і лука». *Бусідó* (із японської 武士道, ぶしどう – досл. «шлях воїна») – унікальний кодекс, що визначав відношення до життя та вчинків самурая.

Якщо розділити слово «бусідо» на склади, то вийде смислова конструкція:

- «бу» – «воїн», у значенні «той, що спиняє спис». Не «той, хто наносить удар», а саме «спиняє». Сенс у тому, що людина має здатність бути сильнішою за зброю і будь-які інструменти, має над ними керуючу владу. У сучасному сенсі, це може означати бути стійким перед пороками та спокусами, які тебе оточують.
- «сі» – майстерність у значенні соціальної ролі. Це те, що ми називаємо «професіоналізм».
- «до» – шлях, метод. Адже самурай сприймає життя як духовний шлях і щоб його реалізувати, необхідно проживати кожну мить життя гідно, бо нікому не дано знати, коли доведеться пожертвувати ним.

Таким чином, бусідо – це «самурайська мораль», «чеснота», морально-етичний кодекс.

У середньовічному суспільстві термін «бусідо» не був у вжитку. У середньовіччі, коли говорили про зразкову поведінку воїна, користувалися словом «шлях коня і лука», говорили про «правила того, хто тримає лук і стріли». Перші згадки слова «бусідо» відносяться до письмового джерела під назвою «Койогункан» («Військове зерцало Каї»), відомого як свого роду «священне писання» військових наук клану Такеда. І оскільки ця книга довго і широко використовувалася у військових колах як підручник із військової справи, вона сильно вплинула на поширення терміну «бусідо».

У «Койогункан» йде мова про те, що шлях воїна невіддільний від успіху на полі битви та безстрашності в діях. У роботі більше описувались зовнішні традиції,

проте подальший розвиток бусідо приділяє увагу скоріше на внутрішній силі, наголошуючи на необхідності виховання моральності в людині.

Із приходом до влади династії Токугава – тривалого часу без воєн і битв, ці правила змістилися у бік духовної моралі. Період сьогунату Токугава –це період миру та період незатребуваності самураїв. Але саме тоді починають виникати школи бойових мистецтв, які мають чіткий обрис. Після громадянської війни 1866-1869 років та відновлення династії Мейдзі з введенням публічного носіння меча та комплектування армії на призовній основі, самураїв як привілейований клас було знищено.

Принципи кодексу використовувалися й у минулому столітті, коли Японія брала участь у військових діях. Шляхом самурая слідували армія і флот, але особливо запам'яталися світу подвиги пілотів-камікадзе. Сьогодні бусідо залишається неписаним каноном в армії, а також якудза та інших угруповань.

1.2 Філософія Бусідо

*Під моїми ногами
Місяць сяє на прохолодній підлозі
Наодинці з собою
Вірш невідомого самурая*

Моральні принципи бусідо формувались на філософському підґрунті трьох релігій – синтоїзму, буддизму та конфуціанства.

Синтоїзм (що перекладається як «шлях богів») – це давні політеїстичні вірування японців, до 1945 року він був офіційною національною релігією Японії. В основі цих переконань лежить віра в магію, культ природи та культ божеств, які вважалися предками імператорського дому.

Вплив буддизму полягає у ідеї перевтілення: кожна людина проживає незліченну кількість життів, доки досягне внутрішньої свободи. У прикладному значенні ідея виявляється у тому, що самурай пам'ятає про смерть і використовує

цей образ для самовдосконалення. Кожна людина рано чи пізно помре, тому потрібно жити так, щоб стан розуму залишався якомога якіснішим і досконалішим. Для цього треба слідувати своїм цілям, бути чесним, допомагати людям – це впливає на спокій розуму. «Жити, ніби ти вже мертвий» – або, інакше кажучи: «Яким ти будеш в останній день?».

Від конфуціанства бусідо взяло вчення про те, хто така моральна людина. Згідно з Конфуцієм, існує п'ять чеснот, які дозволяють людині перебувати в гармонії з природою та суспільством: людинолюбство, мудрість, справедливість, щирість, дотримання обрядів.

Ідеї трьох релігійних течій були втілені у клятві, яку давав самурай:

«Я даю клятву виконати чотири завдання:

- 1. Ні перед чим не відступати під час виконання обов'язку.*
- 2. Бути корисним своєму володарю.*
- 3. Бути шанобливим до батьків.*
- 4. Бути великим у милосерді».*

Бусідо також може трактуватися, що це є твердість, іменована силою волі – цільність внутрішньої відданості власним переконанням, яка не схиляється ні перед численними нагородами, ні перед могутністю сили.

Основною суттю Бусідо, як написано у трактаті «Касьокі» (1642 р.), полягає в тому, щоб бути самураєм, який не бреше, не лицемірить, не лестить, не є дволиким чи схильним до жадібності, не буває нешанобливим, не хвалиться, не обмовляє, не зраджує свого господаря, добре ладнає з товаришами, не хвилюється, не є упередженим до людей, милостивий, має сильне почуття обов'язку по відношенню до інших і не шкодує власного життя.

Ямамото Цунетомо (1659 – 1719) – самурай з Дому Саґа, який написав найавторитетніший трактат який виражає ідеї бусідо, «Хаґакуре» – («Приховане в листі»). Цей твір являє собою різноманітні приклади та історії, які мають навчити формуванню та зміцненню моральних якостей.

У своєму трактаті Ямамото Цунетомо вказав *сім принципів* кодексу самураїв пана Набесіми.

1. Обов'язок і вірність.
2. Співчуття.
3. Хоробрість і героїзм.
4. Чесність і справедливість.
5. Честь і слава.
6. Шляхетність
7. Щирість і правдивість.

Бусідо вимагає зберігати відданість своєму пану, відточувати військово мистецтво, здійснювати ритуал сеппуку при втраті честі. Забороняється будь-який обман та жагу наживи. У поході чи довгостроковій службі в хазяїна, воїн зобов'язаний забути про свою сім'ю, ніби її немає. Адже для того, щоб повністю викоринити страх смерті, зі свідомості воїна необхідно прибрати все, що прив'язує його до життя.

Важливе значення надавалося почуттю власної гідності, і це допомагало воїнові здобути повагу. Достоїнством вважалися усвідомленість в діях, чемність, небагатослівність, бездоганність манер. Втрачена честь вимагала або вбити кривдника, або зробити сеппуку, щоб змити ганьбу. Але й виконання несправедливих наказів свого господаря також вважалося безчестям. Самураю доводилося робити нелегкий вибір. З одного боку, він має вказати пану на неправильність рішення. З іншого боку, а то й переконав господаря в неправоті, повинен виконати наказ. Якщо почуття справедливості переважувало почуття обов'язку, воїн робив сеппуку.

Духовний зміст кодексу в тому, щоб самурай усвідомив, що будь-якої хвилини він може померти і повинен бути до цього готовий. Воїни цінували кожную мить свого життя і дивилися на цей світ із любов'ю, помічаючи те, на що звичайні люди зовсім не звертають уваги. Наприклад, шелест листя або листок, що зірвався з гілки і кружляє. Тож серед самураїв було багато поетів.

1.3 Образ самурая в мистецтві. Мистецтво епохи Едо

Японський живопис – один із найстаріших і найвишуканіших видів образотворчого мистецтва Японії, у якій виявилася вся самобутність національного характеру. У сюжетах картин переважають сцени, насичені дією. Перевага надається яскравим кольоровим площинам та чітким контурам. Це добре помітно в ритуальних сувоях і на розписних ширмах.

Для традиційного японського живопису характерна велика різноманітність жанрів, стилів, форм та технік. Живописні твори могли мати форму сувоїв – підвісних чи горизонтального формату, що розгортаються по мірі розглядання, могли бути у вигляді окремих альбомних листів, вони прикрашали віяла, ширми, стіни. Основу ж усіх стилів при всьому їхньому різноманітті становлять два головні напрями: континентальний (привнесений з Китаю та Кореї) і суто японський.

Із розвитком літератури живопис набув характеру ілюстрацій. З'явилися навіть мальовничі повісті, що ілюструють подорожі, романи та описи життя імператорів та вельмож. Головним для них було передати настрій героя. Це досягалось за допомогою поєднання кольорів та їх відтінків, лаконічних і водночас насичених, вишуканої композиції. Особливо виразно це виявилось у пейзажному живописі, у якому приблизно XVI столітті стверджується живопис тушшю. По глибині почуттів, переданих японськими художниками, живопис перегукується з поезією.

До X ст. в японському живописі домінував китайський напрямок буддистського змісту. Найбільше, що збереглися, відносяться до періоду Нара (645-794) – це розписи храму Хорюдзі. Виконані гнучкими лініями, з легким підфарбуванням, роботи перегукуються з індійськими та китайськими зразками. У період Хейан (794-1185) у буддистському живописі набули широкого поширення ікони-мандали, що являють собою символічні схеми світобудови. Численні версії зображення Мандали були створені на стінах храмів, а також на пакунках.

Мистецька епоха, на яку припав період розквіту самураїв, – *період Едо*. Назва періоду походить від міста Едо, головної резиденції сьогунів та політико-

адміністративного центру Японії XVII – середини XIX століття. Внаслідок політики сакоку практично весь період Едо країна перебувала за залізною завісою, не ведучи торгівлі та фактично не спілкуючись з іншими країнами. Католицьке християнство жорстоко придушувалося. Тоді ж почався розвиток власне японського мистецтва та японського живопису – ямато-е.

Ямато-е (Yamato-e, 大和絵) – школа японського живопису, що утворилася в XI-XII століттях при імператорській Академії мистецтв. Японські художники звільнялися від сильного китайського впливу, замість китайського стилю кара-е стали з'являтися світські за тематикою картини в японському стилі. Для майстрів ямато-е характерні яскраві силуетні зображення, горизонтальні сувої, що ілюструють аристократичні романи, повісті, у яких живопис перемежується каліграфією. Розквіт ямато-е настав у XII-XIV століттях, з'явилося багато видатних за технікою виконання творів суто світського живопису, включаючи портретну. Багато художників-професіоналів створювали картини тільки на світські теми, такі картини зображали і на складних ширмах і сидзи. Пізніше багато характерних рис майстрів цієї школи (орнаментальні форми хмар, прийоми паралельної перспективи) увійшли складовими елементами до творів шкіл кано та укіе-е (Ukiyo-e).

Укіе-е (японськ. ukiyo-e – «картини світу, що пливе, зникає») – школа малюнка і гравюри на дереві в мистецтві Японії XVII-XIX ст. Художники прагнули відобразити нову естетику швидкоплинності життя в світі, що швидко змінюється. Звідси назва. Термін «укіе-е» запозичений з філософії буддизму, де він позначав «суєтний», або «швидкий світ».

На противагу аристократичним школам, представники Укіе-е зображували життя та побут ремісників, торговців, акторів, гейш, широко поширювалися у гравюрах.

Найяскравішим представником цієї школи був *Іваса Матабей* – художник із Кіото, навчався у майстрів шкіл Кано та Тоса. Іваса Матабей першим став писати жанрові картини на сюжети із життя городян. Сферою його мистецтва стала

сучасність, тому його стали називати Укійо Іваса Матабей – «Матабей (співак) тлінного світу».

Перші твори в цьому стилі являли собою розпис ширм та зсувних екранів, пізніше з'явилися багатометрові живописні сувої та твори на окремих аркушах альбомного формату, для яких характерне поєднання загального умовно-декоративного характеру композиції (площинні фони, нерідко золоті, ретельно промальовані контури). правдоподібним зображенням окремих мотивів

Найстаріші з збережених сувоїв, перші зразки світського живопису, представлені в горизонтальних свитках, що відносяться до XII ст., служать ілюстрацією класичних творів японської літератури періоду Хейан: «Ісе моногатарі», «Хейке моногатарі» (повість про війну між будинками Тайра та Мінамото) , «Свиток придворного Бан дайнагон», «Свиток щорічних обрядів і церемоній», «Свиток веселих тварин» та «Свиток пекельних світів».

Характерною особливістю культури тієї епохи, створеної досить вузьким колом аристократичного стану, був культ краси, прагнення знайти у всіх проявах матеріального та духовного життя властиву їм чарівність, часом невловиму та вислизуючу. Твори живопису на той час передавала не дію, а стан душі, настрої героїв. Це проявляється в застиглих силуетах фігур та специфічному коричнево-бірюзовому колориті.

До перших художніх літературних творів, в яких описані характер та спосіб життя самураїв, можна віднести гунки («військові повісті»), що з'явилися у XII-XIV століттях. Гунки писали аристократи, оскільки на ранніх етапах свого розвитку самурайство було слабо утворене, і самурай через свою специфічну професійну діяльність відводив наукам і мистецтву незначну роль. Самураї протиставили закостенілому куртуазному, жіночному, чуттєвому світу Хейанської аристократії динамічну культуру, засновану на брутальності та маскулінності.

Важливими рисами образу самурая були його простота, щирість та природність. Герой ранніх гунки – людина пряма, що не завжди бувало добре, але при цьому незмінно віддана, щира і чесна. Чарівність «дикунської» простоти та правдивості самурайства не уникли навіть аристократи.

Згодом, із початком формування філософських ідеалів, образ воїна починає трансформуватись. На чільне місце встають ідеї служіння, честі і вірності обов'язку, вперше звучить думка, що ці чесноти – ознака елітарного стану. Тільки самурай міг зрозуміти, що така мужність, хоробрість і самовідданість, інші стани, через своє низьке походження, апіорі позбавлені цих якостей. Втіленням образу героя епохи стає полководець Кусунокі Масасіге, який виступав на боці Південного двору, що програв. Він вперше проголосив ідею про необхідність служіння державі та суспільству та став першим самураєм в історії самурайської культури, який служив не за принципом економічних зв'язків, а імператору. Згодом це перетворило Масасіге на одного з основних героїв імперської ідеології Японії ХХ століття.

Те, як виглядали тогочасні самураї, ми знаємо завдяки творчості таких художників: Утагава Кунісада, Утагава Йошиіку, Кійочика Кобаяші.

Образом японських самураїв та культури цієї країни в цілому надихались такі митці, як Клод Моне, Вінсент Ван Гог, Джеймс Віслер, Густав Клімт, Еміль Орлік. Японська культура мала великий вплив на становлення українського модерну, тому до східної естетики зверталися багато художників, які жили та працювали на початку ХХ століття.

Отже, самураї – носії унікальної культури, що сформувалася внаслідок синтезу кількох філософських та соціально-культурних течій. Те, що від початку було звичайним воїнським угрупованням, набуло масштабу більшого масштабу та глибшого значення завдяки формуванню морально-етичних принципів. Саме вони були виражені у воїнському кодексі – бусідо.

Основні засади, на яких базуються погляди самураїв: обов'язок і вірність, співчуття, хоробрість і героїзм, чесність і справедливість, честь і слава, шляхетність, щирість і правдивість.

Від самого становлення образ самурая як втілення воїнської доблесті широко використовувався в мистецтві та надихав митців та створення художніх робіт.

Цьому сприяло мистецтво епохи Едо, характерною особливістю якого було зображення побуту, в тому числі повсякденного життя самураїв. Подальшому творчому переосмисленню цього романтичного образу сприяли художники-імпресіоністи, а також ті, що творили в епоху модерну.

РОЗДІЛ 2. ОБРАЗ САМУРАЯ В РОБОТІ «ПОЛЮВАННЯ»

*«І навіть та трава,
Яка нижче моїх кісточок,
Бачить вершини гір».*

Ооно Рінака, японський поет.

У другому розділі розглянуто композицію «Полювання»; тут міститься її опис, символізм, етапи, техніка виконання та використані матеріали.

2.1. Обґрунтування ідеї твору та опис

Ідея роботи «Полювання» виникла із вивчених автором східної культури явище самураїв та філософії бусідо.

За фольклорну основу твору була взята самурайська легенда.

«Якось, коли пан Кацусіге полював у Сіройсі, він підстрелив великого кабана. Усі прибігли, щоб подивитись на звіра, і сказали: “Чудово! Ви звалили надзвичайно великого вепря!”. Але тут кабан несподівано вскочив і кинувся просто на натовп. Усі розбіглися, але воїн Набесіма Матабей вихопив меч і вбив тварину. У цей момент пан Кацусіге прикрив обличчя рукавом і сказав: “Як тут багато пилу”. Припускають, що він зробив так тому, що не хотів бачити, як його люди рятуються втечею».

Головна думка роботи – втілення воїнської доблесті та честі, холодності розуму та сердечної відданості своїй справі в образі самурая, який, на противагу суспільству, виконує свій обов’язок.

Символізм роботи – у внутрішньому виборі, із яким стикається особистість. Кожен має вибір: діяти за внутрішнім покликом чи піддатися страху та соціальним упередженням. У самураї втілений образ людини, яка зробила вибір виконувати свій обов’язок навіть ціною власного життя. Якщо людина зрадить себе,

внутрішній голос, втілений у образі господаря – вищого «я» людини – буде недоступний, закритий від людини, і таким чином людина не матиме змогу пізнавати себе та достойно пройти свій шлях.

Страх, агресія, упередження стають на шляху людини до пошуку себе. І саме такі ситуації, як та, що зображена на полотні, коли потрібно зробити вибір, не маючи й секунди на роздуми, проявляють внутрішню суть та є ознакою того, що людина діє правильно і від чистого серця, маючи чисте сумління.

Обрана автором військова тематика також наголошує на тому, як важливо застосувати цю філософію в житті в період соціальних зворушень, коли в країні йдуть воєнні дії. Честь і доблесть – риси, притаманні воїнам-захисникам, які, не шкодуючи власного життя, за покликом серця стали до зброї, щоб захистити свою країну від загарбників.

Композиція багатофігурна, S-подібна, закрита. Її центром є самурай в традиційному японському одязі, він замахується мечем. Воїн розташований на другому плані.

На першому плані – фігура кабана, що раптово нападає на людей. На третьому плані – хазяїн, який закриває обличчя рукавом кімоно.

Фігури обрамлені лісовими декораціями, що створює ефект сценічної завіси та надає драматичного ефекту.

Самурай стоїть у традиційній позі, в якій зазвичай зображали воїнів у класичному японському мистецтві. Фігура одягнена в кімоно із поясом, на якому закріплені ножни. У руках воїн тримає традиційний японський меч-катану.

У роботі застосований прийом стилізації зображення для вирішення задач виразності. Робота найкраще сприймається на відстані кількох кроків.

2.2. Техніка виконання та матеріали

Робота «Полювання» є багатофігурною композицією в пейзажі. Станкова композиція виконана у техніці багатошарового живопису, на полотні, що натягнуте

на підрамник. Розмір роботи – 120×60. Формат витягнутий по вертикалі, що зумовлено імітацією японського живопису на сувої.

У роботі використовувалися такі техніки живопису: корпусне письмо, техніка сухого пензля, лесирування.

У роботі використана обмежена палітра земляних відтінків, що теж слугує імітацією східних майстрів.

2.3. Етапи виконання роботи

Найперший етап роботи – *підготовка та композиційний пошук*. Був створений задум і знайдений основний мотив – культура та філософія самураїв. Був знайдений фольклорний мотив, на базі якого була створена робота.

Після цього розпочався етап композиційного пошуку на малому форматі. Була створена серія ескізів, відібрані найбільш вдалі серед них. Як результат, була знайдена вертикальна композиція з трьома фігурами та пейзажем.

Далі – розробка композиції на більшому форматі. Цей етап тонового пошуку і штудіювання фігур. Як результат, було знайдене вирішення вбрання, більш детально розроблений пейзаж, а також пози та ракурси, в яких знаходяться фігури.

Для композиційного пошуку тону був створений діджитал-ескіз у редакторі зображень. Для припрацювання фігури кабана була створена скульптурна модель в пластиліні.

Наступним етапом став колористичний пошук: колористичне вирішення на малому та великому форматах. Як результат, був віднайдений колорит та теплохолодна динаміка.

Далі фігури були скомпоновані в натуральному масштабі та було знайдене глибше тонове вирішення.

Наступний крок – на попередньо підготовлене полотно, що натягнуте на підрамник, був нанесений рисунок олівцем перед остаточним ґрунтуванням для закріплення рисунку.

Другий етап роботи – *створення живописного твору*. Був написаний тоновий підмальовок земляних кольорів. Корпусним письмом були прокладені основні площини та об'єми. Завершальна стадія – фінальна прописка сухим пензлем та лесування.

Отже, в композиції «Полювання» були відображені та переосмислені ідеї культури японських самураїв. На полотні були втілені образи воїна, його хазяїна та звіра, що нападає на них.

Станкова композиція виконана у техніці багатошарового живопису, на полотні. Розмір роботи – 120×60, формат – витягнутий по горизонталі. Жанр роботи – багатофігурна композиція в інтер'єрі.

Робота втілювалася у два етапи: підготовка та композиційний пошук, власне створення живописного полотна.

ВИСНОВКИ

Під час роботи над полотном «Полювання» було досліджено історичний образ самурая як виразника воїнських морально-етичних та філософських ідеалів, втілених в людині.

Постать самурая втілює у собі принципи східної естетики, яка є витонченим виразником багатовікової культури Сходу.

Звертаючись до легенди про самурая, автор переосмислив їхнє культурне значення для сьогодення. До образу воїна можна звернутися не лише через те, що він зараз як ніколи актуальний в часи бойових дій. Доблесть, внутрішня сила, любов та честь – це якості, до яких кожна людина звертається щодня. Вони не залежать від епохи, культури чи соціального статусу, і є актуальними завжди і для кожного. У роботі «Полювання» образ самурая втілює життєвий вибір людини, яка пішла за покликом серця.

Попри те, що робота написана в класичній західній живописній техніці, в ній були застосовані виражальні засоби, притаманні для мистецтва Сходу. Був застосований формат, що імітує японський свиток-сувій, а також автором був використаний прийом стилізації.

Композиція «Полювання» виконана в техніці багатошарового живопису олійними фарбами, на полотні. Жанр роботи – багатофігурна композиція в пейзажі. Робота виконана у змішаній техніці.

У процесі виконання живописної композиції ставились художні задачі, які в ході роботи знаходили своє втілення на полотні.

Спочатку проводився пошук вдалої композиції, потім колориту. Створено декілька ескізів, які змінювались по ходу консультацій. Було обрано найбільш вдалий. Досягнення рівноваги відбувалося в процесі знаходження балансу тону. Таким чином формувалися основні маси, ритмічна побудова, пропорції та організація композиційного центру.

Після цього робота була втілена на полотні у кілька етапів (Див.додаток А)..

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гарсія Е., Міральєс Ф. Ікігай. Японські секрети довгого і щасливого життя / пер. з ісп. В. Кучменко. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 128 с.
2. Ді П'єтро М. Шінрін-йоку: японське мистецтво лісових купань / пер. з італ. Ю. Григоренко. Київ : BookChef, 2021. 192 с..
3. Кемптон Б. Вабі-сабі: японська мудрість для ідеально неідеального життя / пер. з англ. О. Осмолівської. Київ : BookChef, 2019. 256 с..
4. Лоуренс Е. Нагомі: шлях до гармонії. Японське мистецтво спокою / пер. з англ. О. Захарченко. Київ : Лабораторія, 2023. 240 с..
5. Окакура К. Книга чаю. Ідеали Сходу: дух японського мистецтва / пер. з англ. Г. Швець. Київ : Скарби, 2019. 144 с..
6. Шіда Х. Секрети японських візерунків: 260 схем для плетіння спицями / пер. з япон. Київ : BookChef, 2022. 160 с..

Електронні ресурси

7. Бушідо / Велика українська енциклопедія. URL: vue.gov.ua (дата звернення: 15.03.2023).
8. Кітамі М. Самурай без меча : електрон. версія кн. URL: uabook.com.ua (дата звернення: 15.03.2023).
9. Мистецтво Японії / Вікіпедія : вільна енциклопедія. URL: uk.wikipedia.org (дата звернення: 16.03.2023).
10. Міямото М. Книга п'яти кілець : фрагмент та огляд. URL: www.yakaboo.ua (дата звернення: 15.03.2023).
11. Нітобе І. Бусідо. Душа Японії : [PDF]. URL: www.arthuss.com.ua (дата звернення: 15.03.2023).
12. САМУРАЇ — правда та міфи / WAS : YouTube-канал. 2021. URL: www.youtube.com (дата звернення: 12.03.2023).
13. Шлях воїна: у столичній галереї показують самураїв / Вечірній Київ. URL: vechirniy.kyiv.ua (дата звернення: 16.03.2023).
14. Ямамото Ц. Хагакуре. Книга самурая : електрон. кн. URL: pocketbook.ua (дата звернення: 15.03.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Рисунок 1. Пошукові ескізи композиції живописного твору «Полювання»

Рисунок 2. Остаточний ескіз пошуку композиції твору

Рисунок 3. Розбір композиції по тону

Рисунок 4. Початок роботи над живописним твором «Полювання»

Рисунок 5. Хід роботи над живописним твором «Полювання»

Рисунок 5. Готовий живописний твір «Полювання»